

УДК 349.6 504.06:711(438)

Махнюк В. М.^{1,2}, *д-р мед. наук, професор*, <https://orcid.org/0000-0001-6196-4370>

Коврига С. В.², *канд. техн. наук*, <https://orcid.org/0000-0002-0189-4582>

Каськів В. І.³, *канд. техн. наук, доцент*, <https://orcid.org/0000-0002-8074-6798>

^{1,2}Українська військово-медична академія, м. Київ, Україна

²ТОВ «НДП Будтехекспертиза», м. Кривий Ріг, Україна

³Державне підприємство «Національний інститут розвитку інфраструктури» (ДП «НІРІ»), м. Київ, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Анотація

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення нормативно-правової бази та впровадження сучасних природоохоронних технологій у сфері благоустрою населених пунктів, що забезпечує сталий розвиток і підвищення комфортності міського середовища.

Проблематика. Досвід Республіки Польща становить особливий науковий інтерес, оскільки нормативно-правове регулювання у сфері благоустрою формується з урахуванням вимог європейського законодавства, екологічних директив ЄС та принципів сталого розвитку. Це дає змогу здійснити його оцінювання та визначити можливості адаптації зазначеного досвіду до вітчизняної практики.

Мета. Метою роботи є дослідження польського досвіду правового регулювання благоустрою населених пунктів і визначення можливостей його адаптації до умов України.

Матеріали. У дослідженні використано законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти Республіки Польща, а також наукові публікації українських і зарубіжних авторів з проблематики благоустрою територій, екології та містобудування.

Методи. Застосовано порівняльно-правовий аналіз, контент-аналіз джерел і синтез сучасних природоохоронних технологій.

Результати. Встановлено, що в Республіці Польща функціонує комплексна система нормативно-правових актів, яка поєднує загальнодержавні закони з актами органів місцевого самоврядування, документами просторового планування та правилами утримання територій. Основними інструментами є локальні рішення щодо забезпечення чистоти, утримання зелених насаджень та інженерної інфраструктури з інтеграцією екологічної, соціальної та просторової складових. Польський підхід забезпечує формування безпечного, функціонально збалансованого та екологічно врівноваженого міського середовища і сприяє підвищенню рівня екологічної свідомості населення.

Висновки. Модель правового регулювання благоустрою населених пунктів у Республіці Польща характеризується децентралізацією, високим рівнем деталізації та практичною спрямованістю. Вона є релевантною для наукового аналізу та може бути використана для вдосконалення механізмів нормативно-правового регулювання благоустрою в населених пунктах України.

Ключові слова: екологічна безпека, екологічна політика, містобудування, нормативно-правове забезпечення, озеленення територій, планування та просторовий розвиток, природоохоронні технології, Республіка Польща, сталий розвиток, управління відходами.

Вступ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері благоустрою населених пунктів як важливої передумови забезпечення сталого

розвитку територій і підвищення якості життя населення. Благоустрій населених пунктів є складовою екологічної політики держави та інструментом реалізації її цілей на місцевому рівні. Ефективне поєднання правових механізмів регулювання з екологічно орієнтованими підходами до планування й благоустрою територій виступає ключовим чинником сталого функціонування міського середовища, зростання його комфортності для населення та підвищення адаптаційної спроможності в умовах зміни клімату.

Розвиток благоустрою населених пунктів у сучасних умовах нерозривно пов'язаний із впровадженням екологічно безпечних технологій у сфері транспортної та інженерної інфраструктури. Необхідність інтеграції екологічних вимог у процеси планування, проектування, будівництва та експлуатації об'єктів благоустрою й транспортної інфраструктури закріплена в положеннях Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року, зокрема Цілі 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура», Цілі 11 «Сталий розвиток міст і громад» і Цілі 13 «Боротьба зі зміною клімату» [1–3].

Ефективна реалізація зазначених підходів потребує належного нормативно-правового забезпечення, яке визначає екологічні вимоги, технічні стандарти та правові механізми регулювання діяльності у сфері благоустрою населених пунктів. У цьому контексті особливий науковий інтерес становить досвід Республіки Польща, де нормативно-правове регулювання благоустрою формується з урахуванням вимог європейського законодавства, екологічних директив ЄС та принципів сталого розвитку, що дає змогу оцінити його ефективність та визначити можливості адаптації цього досвіду у вітчизняній практиці.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення нормативно-правового забезпечення у сфері благоустрою населених пунктів на прикладі досвіду Республіки Польща з метою адаптації найкращих практик до українського контексту.

Завданнями дослідження були: проаналізувати нормативно-правове забезпечення у сфері благоустрою населених пунктів в Республіці Польща; визначити ключові елементи та правові механізми реалізації благоустрою населених пунктів як складової державної екологічної політики на місцевому рівні; виявити перспективні практики й механізми інтеграції польського досвіду у систему управління благоустроєм українських населених пунктів.

Матеріали та методи. Матеріали дослідження включали нормативно-правові акти України та Республіки Польща у сфері благоустрою та охорони навколишнього середовища, наукові статті українських та міжнародних авторів, а також статистичні дані щодо стану благоустрою та екологічного стану населених пунктів. Для порівняльного аналізу були відібрані основні закони та підзаконні акти, що регламентують порядок утримання громадських просторів, зелених зон, сміттєзбірних систем, дорожньої інфраструктури та технологій захисту навколишнього середовища.

Методи дослідження включали: **аналіз нормативно-правових документів** — систематизація та порівняння українського та польського законодавства у сфері благоустрою та екологічного захисту; **метод порівняльного правознавства** — визначення відмінностей та спільних підходів у регулюванні благоустрою та охорони навколишнього середовища; **контент-аналіз наукових джерел** — виявлення сучасних технологій, практик та підходів до благоустрою, що сприяють сталому розвитку населених пунктів; **синтез та узагальнення** — інтеграція найкращих практик та нормативних рішень у пропозиції щодо адаптації досвіду Польщі до українського контексту. Дослідження виконано на основі **комплексного міждисциплінарного підходу**, що поєднує правові, екологічні та містобудівні аспекти, що дозволяє оцінити ефективність сучасних технологій захисту навколишнього середовища у системі благоустрою та визначити шляхи їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень. У наукових дослідженнях останніх років значна увага приділяється нормативно-правовому забезпеченню благоустрою територій у вітчизняному правовому полі. Зокрема, у працях Щербини Є.М. (2023; 2025) та Пирого А. (2023) висвітлено

адміністративно-правові механізми регулювання благоустрою, питання просторового планування розвитку землекористування, особливості публічного адміністрування, а також трансформацію застосування нормативних вимог в умовах воєнного стану [4, с. 125], [5, с. 382], [6, с. 237].

Згідно з дослідженням Карамушки та співавт. (2025), військові дії в Україні мали значний негативний вплив на природне середовище, пошкодивши ґрунти, водні ресурси та екосистеми, а також наголошується на необхідності комплексного відновлення довкілля населених місць та міжнародного співробітництва [7, с. 2].

Стаття Navrylenko O. P., Shyshchenko P. H. and Tsyhanok, Y. Y. (2021) присвячена аналізу ролі та значення зеленої інфраструктури в реалізації концепції компактного міста на прикладі м. Києва. Автори досліджують просторову організацію зелених насаджень, їх екологічні функції та вплив на сталий розвиток міського середовища [8, с.275].

У статті Liu, H., Ren, H., Remme, R. P., Nong, H., & Sui, C. (2021) досліджено вплив контакту з елементами міської природи на психічне здоров'я населення на прикладі міста Гуанчжоу. Автори аналізують, як різні форми та інтенсивність озеленення міського середовища пов'язані зі зниженням рівня стресу й покращенням психологічного благополуччя мешканців [9].

Разом із тим у наявних дослідженнях недостатньо систематизовано питання правового забезпечення впровадження екологічних технологій у сфері благоустрою, що зумовлює доцільність звернення до досвіду держав — членів Європейського Союзу, зокрема Республіки Польща, з метою його подальшої адаптації до національних умов.

Основна частина

Реалізація поставленої мети та визначених завдань зумовила необхідність детального аналізу ключових нормативно-правових актів Республіки Польща, що регламентують сферу благоустрою та застосування технологій захисту навколишнього середовища на місцевому рівні.

Особливу увагу у дослідженні приділено законодавчим механізмам, які забезпечують практичну реалізацію екологічних вимог у діяльності органів місцевого самоврядування та формують інституційні умови для впровадження екологічно орієнтованих рішень у благоустрої населених пунктів. У цьому контексті важливе місце посідає **Закон Республіки Польща «Про утримання чистоти і порядку в гмінах»** (Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), який визначає правові, організаційні, економічні та екологічні засади забезпечення належного санітарного стану територій і виступає одним із ключових інструментів реалізації екологічних технологій у сфері благоустрою. Він встановлює обов'язки органів місцевого самоврядування щодо збору, транспортування, переробки та утилізації побутових відходів, а також відповідальність власників нерухомості за санітарний стан земельних ділянок і будівель, регулює утримання територій загального користування, запобігання забрудненню та контроль за дотриманням вимог. Закон спрямований на формування сталої системи управління відходами, підвищення екологічної свідомості населення та забезпечення ефективної взаємодії між владою, суб'єктами господарювання й громадянами, створюючи правову основу для застосування адміністративних і фінансових механізмів підтримки чистоти, порядку та екологічної безпеки на місцевому рівні [10].

У сфері просторового розвитку та формування міського середовища системоутворююче значення має **Закон «Про планування і просторовий розвиток»** (Ustawa «O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym»). Цей Закон є базовим нормативно-правовим актом у сфері просторового розвитку, який визначає принципи формування впорядкованого та якісного міського середовища, сприяючи раціональному використанню територій, гармонійному поєднанню забудованих і відкритих просторів, а також створенню комфортних, безпечних і естетично привабливих умов проживання. Закон регламентує планування громадських просторів, зелених зон, транспортної та інженерної інфраструктури, а також розміщення об'єктів забудови, щільність та функціональне призначення територій, забезпечуючи запобігання хаотичній забудові і деградації міського середовища та узгодження інвестицій з інтересами громади і принципами сталого розвитку [11].

У частині розміщення та утримання об'єктів, виконання робіт і безпечної експлуатації елементів середовища важливе значення має будівельне законодавство. Закон «Будівельне право» (Ustawa «Prawo budowlane») встановлює правові та організаційні засади будівельної діяльності в Польщі, регламентуючи процес проєктування, будівництва, реконструкції та введення об'єктів у експлуатацію. Він визначає права та обов'язки учасників будівельного процесу, зокрема інвесторів, проєктувальників, підрядників та органів державного контролю.

Він акцентує увагу на благоустрої та безпеці міського середовища через стандарти якості будівництва, інженерну підготовку територій, охорону довкілля та дотримання пожежних і санітарних норм, забезпечуючи гармонійне поєднання нових об'єктів із існуючим простором і комфортні умови для мешканців. Закон також створює механізми для місцевого самоврядування щодо контролю забудови, впорядкування територій та інтеграції заходів благоустрою в стратегії розвитку населених пунктів, забезпечуючи комплексне управління просторовим розвитком.

Особливий акцент закон робить на благоустрої і безпеці міського середовища через стандарти якості будівництва, вимоги до інженерної та інфраструктурної підготовки територій, охорону довкілля та контроль за дотриманням правил пожежної безпеки і санітарних норм.

Закон створює інструментарій для муніципалітетів та місцевого самоврядування у питаннях контролю за забудовою, впорядкування територій і забезпечення просторової цілісності міст і сіл [12].

Логічним продовженням аналізу будівельного законодавства у контексті формування та утримання елементів середовища є звернення до норм, що безпосередньо спрямовані на забезпечення їхньої доступності та зручності використання всіма групами населення. У цьому зв'язку особливого значення набуває Закон «Про забезпечення доступності для осіб з особливими потребами» (Ustawa «O zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami»).

Зазначений Закон доповнює будівельне законодавство, встановлюючи вимоги щодо створення безбар'єрного та функціонально доступного середовища у містах, селищах, парках і громадських просторах. Він акцентує увагу на архітектурній доступності елементів благоустрою – тротуарів, пішохідних переходів, зон відпочинку, дитячих і спортивних майданчиків – через облаштування пандусів, понижених бордюрів, тактильних смуг, достатнього освітлення та зрозумілої навігації, забезпечуючи універсальний дизайн для людей з інвалідністю, літніх осіб, батьків із візками та інших груп. Закон підкреслює відповідальність органів місцевого самоврядування за системний підхід до благоустрою, формуючи доступні, доглянуті та функціональні простори, де благоустрій стає інструментом соціальної рівності та підвищення якості життя населення.

Крім того, польське законодавство підкреслює відповідальність органів місцевого самоврядування за системний підхід до благоустрою як складової інклюзії. Йдеться не про поодинокі рішення, а про комплексне планування й утримання доступного середовища. Такий підхід сприяє формуванню безбар'єрних, доглянутих і функціональних просторів, де благоустрій стає інструментом соціальної рівності та підвищення якості життя для всіх мешканців [13].

Додатковим правовим механізмом комплексного оновлення територій, у тому числі публічних просторів, у Польщі є механізм ревіталізації, який здійснюється відповідно до Закону «Про ревіталізацію» («Ustawa o rewitalizacji»), який встановлює правові засади комплексного оновлення деградованих територій і спрямований на охорону навколишнього середовища та екологічну відновлюваність міського простору. Його положення передбачають інтегрований підхід до ревіталізації, який поєднує фізичне оновлення забудови з поліпшенням екологічного стану територій, відновленням зелених насаджень, рекультивацією забруднених земель, зменшенням негативного антропогенного впливу та впровадженням екологічно орієнтованих технологій у благоустрої. Закон надає гмінам інструменти для реалізації програм, спрямованих на формування екологічно безпечних, функціонально збалансованих та естетично привабливих публічних просторів, забезпечуючи інтеграцію заходів з благоустрою в єдину муніципальну політику сталого розвитку з обов'язковим урахуванням екологічних стандартів і участі місцевих громад [14].

У цьому контексті важливу роль відіграє **Закон Польщі «Про посилення інструментів охорони ландшафту»** (Ustawa «O zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu»), так званий «закон про ландшафт», який конкретизує вимоги до благоустрою з погляду візуальної впорядкованості та якості простору. Він встановлює нормативні засади контролю за розміщенням малих архітектурних форм, реклами, зовнішніх вивісок та інших елементів забудови, які формують візуальну організацію міського та сільського середовища, впливають на його комфортність і привабливість, а також визначають вплив забудови на природне та ландшафтне середовище. Закон надає органам місцевого самоврядування повноваження встановлювати місцеві стандарти естетики та просторової організації, вводити планувальні обмеження і контролювати відповідність забудови нормам просторової та екологічної гармонії через «ландшафтні» та «рекламні» ухвали, інтегруючи заходи з охорони довкілля та ландшафту в загальну політику просторового розвитку гмін [15].

Нормативний контур благоустрою у частині вулиць, тротуарів, доріг і пов'язаних елементів публічної інфраструктури визначається **Законом Польщі «Про публічні дороги»** («Ustawa o drogach publicznych»), який встановлює правові та організаційні засади створення, утримання й управління мережею публічних доріг із урахуванням вимог охорони навколишнього середовища. Закон регламентує категорії доріг – державні, воєводські, повітові та гмінні – і покладає на органи публічної влади відповідальність за їх утримання, передбачаючи інтеграцію дорожньої інфраструктури з елементами благоустрою, зеленими насадженнями та публічними просторами. У контексті екологічно орієнтованого благоустрою його положення створюють правові умови для впровадження рішень, спрямованих на зменшення негативного впливу транспорту на довкілля, підвищення ролі пішохідної й велосипедної інфраструктури, раціональне використання територій і збереження просторової гармонії міського середовища [16].

Паралельно **Закон Польщі «Про дорожній рух»** («Ustawa Prawo o ruchu drogowym») регламентує режими користування дорожнім простором, зокрема у спеціальних зонах руху та зонах проживання, формуючи правові передумови не лише для безпеки й порядку, а й для зниження негативного впливу транспорту на навколишнє середовище, впроваджувати екологічно орієнтовані режими використання публічного простору. Його положення створюють правові умови для пріоритетного розвитку пішохідної та велосипедної інфраструктури, обмеження інтенсивності руху автотранспорту в житлових і рекреаційних зонах, зменшення шумового та повітряного забруднення, а також інтеграції транспортної мережі з зеленими насадженнями й громадськими просторами [17].

Забезпечення впорядкованого та безпечного використання дорожнього простору є важливою складовою формування комфортного публічного середовища, однак ефективний благоустрій не обмежується лише організацією руху та просторових режимів. Не менш значущим є екологічний вимір утримання територій, який визначає санітарний стан, естетичну привабливість і загальну якість життя у населених пунктах.

У цьому контексті ключову роль відіграє **Закон Польщі «Про відходи»** («Ustawa o odpadach»), який по суті є базовим екологічним нормативно-правовим актом у сфері благоустрою. Він формує системні правові засади управління відходами на національному рівні та безпосередньо впливає на стан міського й сільського середовища, регулюючи процеси збирання, транспортування, переробки та утилізації відходів. Саме завдяки цьому Закону створюються передумови для підтримання чистоти територій, запобігання виникненню стихійних звалищ і забезпечення екологічно безпечного та впорядкованого простору, що є невід'ємною складовою сучасного благоустрою.

Закон реалізує вимоги європейського законодавства та стимулює роздільний збір і переробку відходів, що є важливою складовою благоустрою громадських просторів. Наприклад, у багатьох гмінах Польщі (адміністративних одиницях) впроваджено систему обов'язкового сортування сміття зі встановленням окремих контейнерів для різних фракцій, що значно підвищує чистоту вулиць, парків та житлових кварталів. Такий підхід сприяє не лише більш ефективному

використанню ресурсів, а й підтриманню привабливого та доглянутого середовища для мешканців і відвідувачів [18].

Таким чином, екологічно орієнтоване регулювання у сфері благоустрою, закріплене Законом Польщі «Про відходи», створює загальні умови для підтримання чистоти, санітарної безпеки та впорядкованості публічних територій. Водночас система правового забезпечення благоустрою не обмежується лише універсальними нормами поводження з відходами, а доповнюється спеціальними актами, спрямованими на регулювання окремих видів громадських просторів із підвищеними вимогами до їх утримання.

У цьому сенсі доповнюючим нормативно-правовим актом виступає **Закон Польщі «Про кладовища та поховання померлих»** (Ustawa «O cmentarzach i chowaniu zmarłych»), який регулює не лише порядок поховання, але й питання утримання та благоустрою кладовищ як особливих за своїм статусом громадських просторів, акцентуючи увагу на охороні навколишнього середовища та санітарній безпеці. Він зобов'язує органи місцевого самоврядування забезпечувати догляд за територіями, збереження зелених насаджень, контроль за чистотою доріжок, огорож та технічної інфраструктури, а адміністрацію кладовищ — підтримувати екологічно безпечні та естетично впорядковані умови для відвідувачів [19].

Наступний **Закон Польщі «Про охорону довкілля»** (Ustawa «Prawo ochrony środowiska») є одним із базових екологічних нормативно-правових актів, що відіграє важливу роль у сфері благоустрою населених пунктів, оскільки формує комплексну систему охорони довкілля, спрямовану на запобігання забрудненню повітря, води та ґрунтів, збереження природних ресурсів і біорізноманіття.

Його положення створюють правове підґрунтя для забезпечення чистоти та впорядкованості громадських просторів, регулюють вимоги до планування й реалізації проєктів, що впливають на зовнішній вигляд і безпечність територій, а також встановлюють механізми контролю за дотриманням екологічних норм органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання. Закон передбачає моніторинг стану довкілля, управління відходами, охорону зелених насаджень і розвиток програм озеленення та рекреаційних зон, що безпосередньо сприяє підвищенню якості життя населення та формуванню екологічно збалансованого, естетично привабливого й безпечного міського та сільського середовища. Крім того, закон стимулює впровадження програм озеленення, рекреаційних зон та місць громадського користування, що підвищує якість життя мешканців. Він також передбачає залучення громадськості до контролю за станом довкілля, що заохочує місцеві громади брати участь у підтримці чистоти та благоустрою територій. Таким чином, «Prawo ochrony środowiska» не лише забезпечує екологічну безпеку, а й є ключовим інструментом формування безпечних та привабливих для життя населених пунктів [20].

Водночас практична реалізація цих положень у сфері благоустрою значним чином залежить від діяльності суб'єктів, наділених повноваженнями управління простором на місцевому рівні.

У цьому контексті **Закон Польщі «Про самоврядування гмін»** (Ustawa o samorządzie gminnym) виступає ключовим регуляторним актом у сфері благоустрою, визначаючи правові засади діяльності органів місцевого самоврядування та надаючи гмінам повноваження щодо планування, організації й контролю за утриманням громадських просторів, зелених зон і дорожньо-тротуарної мережі з урахуванням екологічних вимог. Закон забезпечує впровадження екологічно орієнтованих і просторових стандартів на місцевому рівні, дозволяє ухвалювати локальні нормативні акти, здійснювати контроль за дотриманням екологічних і санітарних норм, а також застосовувати адміністративні санкції у разі порушень. Він стимулює участь територіальних громад у підтриманні благоустрою через механізми громадських ініціатив і співпраці з органами влади, що сприяє сталому розвитку територій і підвищенню якості життя населення [21].

Водночас ці повноваження гмін потребують детальної нормативної конкретизації, яка б визначала практичні механізми забезпечення належного санітарного стану та щоденного утримання громадських просторів.

Саме таким логічним продовженням регуляторного впливу у сфері благоустрою є **Закон Польщі «Про підтримку чистоти та порядку у гмінах»** (Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), який конкретизує положення Закону «Про самоврядування гмін» та встановлює чіткі обов'язки органів місцевого самоврядування, власників нерухомості й мешканців щодо забезпечення санітарного, екологічного та естетичного стану територій гмін. Закон регламентує утримання вулиць, тротуарів, прибудинкових і громадських просторів, визначає правила поведінки з відходами, зобов'язує гміни ухвалювати локальні регламенти благоустрою, а також передбачає механізми контролю й відповідальності, що реалізуються органами місцевої влади та муніципальними службами. Особлива увага приділяється збереженню зелених насаджень, організації систематичного прибирання, утриманню фасадів і територій загального користування, що формує комплексний підхід до благоустрою та безпосередньо впливає на якість міського й сільського середовища, комфорт і безпеку населення та екологічну стабільність територій. Закон зобов'язує гміни розробляти власні локальні регламенти благоустрою, що деталізують вимоги до прибирання, озеленення та утримання територій [22].

Визначення обов'язків органів місцевого самоврядування та мешканців у сфері підтримки чистоти і порядку створює нормативну основу для належного стану територій гмін. Однак ефективність реалізації цих вимог неможлива без чітко врегульованих механізмів контролю та адміністративного нагляду за їх дотриманням.

У контексті контролю за благоустроєм суттєве значення має **Польський кодекс адміністративного провадження** (Kodeks postępowania administracyjnego), який встановлює загальні процесуальні засади адміністративного нагляду та правові механізми перевірки дотримання вимог щодо утримання громадських просторів, зелених зон, доріг і тротуарів з урахуванням екологічних стандартів. Кодекс регламентує порядок розгляду адміністративних справ, прийняття приписів і застосування санкцій за порушення норм благоустрою, а також гарантує законність, прозорість і можливість оскарження рішень, забезпечуючи баланс між ефективним контролем органів місцевого самоврядування та захистом прав громадян і суб'єктів господарювання [23].

Поряд із загальнодержавним регулюванням у Республіці Польща сформовано систему місцевих нормативно-правових актів, спрямованих на комплексне забезпечення благоустрою населених пунктів, які поєднують вимоги щодо утримання чистоти, охорони довкілля та соціальної відповідальності мешканців. Показовим є досвід міста Катовіце, де локальні нормативні документи, ухвалені Радою Міста, регламентують утримання територій загального користування, зелених зон і громадського простору, забезпечуючи практичну реалізацію загальнонаціональних принципів благоустрою на місцевому рівні.

Нижче наведено конкретні приклади таких документів і практик, що діють на рівні місцевої влади (Ради Міста Катовіце) та виконавчих органів:

1. **Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice** (Регламент утримання чистоти і порядку на території міста Катовіце) – це місцевий нормативний акт, ухвалений Радою Міста Катовіце, який встановлює детальні правила підтримки чистоти на прилеглих територіях, приватних і громадських об'єктах, зокрема щодо збору та утилізації побутових відходів, утримання тротуарів та прилеглих земельних ділянок. Цей регламент систематизує стандарти чистоти, порядок прибирання та відповідальність власників нерухомості й мешканців міста, водночас сприяючи охороні навколишнього середовища через належне поведіння з відходами, захист зелених зон та підтримку екологічно безпечного стану міських територій [24].

2. **Uchwała Nr V/71/24 Rady Miasta Katowice** (Ухвала № V/71/24 Ради Міста Катовіце від 25 липня 2024 р.) змінює попередній регламент щодо утримання чистоти і порядку, зокрема встановлює правила щодо миття автомобілів на ділянках із твердим покриттям та безпечного відведення стічних вод, а також детальні вимоги щодо управління рідкими відходами та санітарного стану територій. Ці положення спрямовані на захист навколишнього середовища, запобігання забрудненню водних об'єктів та підтримку екологічно безпечного стану міських територій [25].

3. **Uchwała Nr XIV/265/25 Rady Miasta Katowice** (Ухвала № XIV/265/25 Ради Міста Катовіце від 28 квітня 2025 р.), яка також змінює локальний регламент, уточнює правила поводження з відходами, їх селективний збір та забезпечення доступу до контейнерних систем. Ці заходи сприяють не лише підтримці чистоти і порядку у всіх районах Катовіце, а й охороні навколишнього середовища через раціональне управління відходами, зменшення забруднення та підтримку екологічно безпечного стану міських територій [26].

Ці документи є локальними підзаконними актами, які реалізують загальні положення польського Закону про підтримання чистоти і порядку у гмінах (Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) та закріплюють конкретні вимоги щодо благоустрою й охорони навколишнього середовища на території міста Катовіце — як для органів влади, так і для мешканців та власників нерухомості. Характеристика основних аспектів трьох локальних документів Ради Міста Катовіце щодо благоустрою та екологічної безпеки наведена в **табл. 1**.

Таблиця 1

Локальне регулювання благоустрою м. Катовіце: місцеві нормативні акти, утримання територій та охорона навколишнього середовища

Місцевий нормативний акт	Основні положення щодо благоустрою	Вплив на утримання фасадів	Вплив на утримання тротуарів	Вплив на утримання зелених зон
Regulamin utrzymania czystości i porządku (2021)	Встановлює загальні правила чистоти та порядку, обов'язки мешканців і власників нерухомості щодо прибирання територій, збору сміття, утримання прилеглих ділянок	Власники зобов'язані утримувати фасади будівель у чистоті і справному стані, недопущення пошкоджень та забруднень	Регламентує прибирання тротуарів прилеглих до приватної і громадської власності, контроль за снігом і льодом	Забезпечує догляд за зеленими насадженнями, обрізку дерев і кущів, утримання парків і скверів у належному стані
Uchwała Nr V/71/24 (2024)	Визначає додаткові вимоги до утримання чистоти, зокрема правила миття авто на територіях з твердим покриттям	Опосередковано впливає через вимоги щодо охорони зовнішнього вигляду територій	Акцент на безпечному відведенні стічних вод з тротуарів і вулиць	Підтримка санітарного стану зелених зон, контроль за відведенням вод для запобігання заболоченню
Uchwała Nr XIV/265/25 (2025)	Посилює вимоги щодо селективного збору відходів, доступу до контейнерних майданчиків	Зміцнює загальні стандарти догляду за територіями, що впливає на чистоту фасадів	Забезпечує регулярність прибирання прилеглих тротуарів і проходів	Підтримує екологічний стан зелених зон через контроль за утилізацією відходів

Табл. 1 ілюструє, що місцеві регламенти у місті Катовіце забезпечують комплексне правове регулювання благоустрою, охоплюючи широкий спектр питань — від обов'язку утримання фасадів будівель до детального контролю за прибиранням тротуарів і доглядом за зеленими насадженнями. Завдяки таким нормативним документам створюються умови для формування комфортного, чистого і екологічно збалансованого міського середовища, що враховує специфіку території та актуальні потреби місцевої громади.

ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ

У Польщі контроль за благоустроєм територій здійснюють місцеві органи влади на рівні гмін (муніципалітетів). Основними виконавцями є:

— Urząd Gminy / Urząd Miasta (Офіси гмін або міст) — через спеціальні відділи або інспекції, відповідальні за благоустрій, чистоту і порядок на території громади;

— Straż Miejska (Муніципальна поліція / Міська варта) — орган, який має право перевіряти дотримання правил благоустрою, накладати приписні документи, штрафи або адміністративні санкції на порушників.

У табл. 2 представлена система контролю та нормативна база щодо чистоти, благоустрою і утримання зелених зон, яка є типовою для населених пунктів Польщі.

Таблиця 2

Система контролю та нормативна база щодо чистоти, благоустрою і утримання зелених зон у населених пунктах Польщі

Питання, що контролюється	Орган, що здійснює контроль	Законодавчі та нормативні документи
Чистота тротуарів, доріг	Міська поліція (Straż Miejska)	Закон про підтримання чистоти і порядку у гмінах, місцеві регламенти
Стан зелених зон і парків	Міська рада / Міська поліція (Urząd Miasta / Straż Miejska)	Закон про підтримання чистоти і порядку у гмінах, місцеві рішення
Утримання фасадів	Гмінна (сільська) рада / Міська поліція (Urząd Gminy / Straż Miejska)	Місцеві регламенти та постанови
Прибирання відходів	Гмінна (сільська) рада (Urząd Gminy)	Закон про підтримання чистоти і порядку у гмінах

Отже, контроль за благоустроєм у Польщі здійснюють муніципальні органи та міська поліція на підставі Закону «Про підтримку чистоти і порядку у гмінах», Закону «Про самоврядування гмін», Кодексу адміністративного контролю, а також локальних регламентів рад гмін. Ця правова база забезпечує ефективний механізм контролю, поєднуючи державний нагляд із місцевим самоврядуванням та враховуючи особливості територій, що сприяє підтриманню чистоти, порядку й екологічної безпеки у населених пунктах.

Висновки

Досвід Республіки Польща свідчить про наявність розвиненої та узгодженої системи нормативно-правового забезпечення застосування технологій захисту навколишнього середовища у сфері благоустрою населених пунктів, яка поєднує загальнодержавні екологічні стандарти з механізмами їх практичної реалізації на рівні гмін.

Встановлено, що ефективно впровадження екологічно орієнтованих технологій благоустрою (у сфері управління відходами, охорони зелених насаджень, контролю якості повітря та просторового планування) забезпечується через систему локальних нормативних актів і адміністративного контролю, що дозволяє адаптувати правові вимоги до територіальних особливостей і потреб громад.

Комплексний характер польського нормативно-правового регулювання, заснований на інтеграції екологічних, просторових і соціальних підходів, створює передумови для сталого розвитку населених пунктів та підвищення якості життя населення, що робить досвід Республіки Польща релевантним для використання у процесі вдосконалення правового забезпечення благоустрою та екологічної політики в інших державах.

Список літератури

1. Sustainable Development Goals. Goal 9 – Industry, Innovation and Infrastructure. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal9> (дата звернення: 06.02.2026).
2. Sustainable Development Goals. Goal 11 – Sustainable Cities and Communities. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal11> (дата звернення: 06.02.2026).
3. Sustainable Development Goals. Goal 13 – Climate Action. United Nations. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/> (дата звернення: 06.02.2026).
4. Щербина Є. М. Особливості публічного адміністрування у сфері благоустрою населених пунктів України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2(79). С. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.19>.
5. Щербина Є. М. Адміністративно-правове забезпечення благоустрою населених пунктів в умовах воєнного стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 2(5). С. 382–386. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.59>.
6. Пиріг А. Нормативно-правове забезпечення просторового планування розвитку землекористання. *Вісник Львівського національного екологічного університету*. Серія «Архітектура і будівництво», 2023. № 24. С. 237–244. <https://doi.org/10.31734/architecture2023.24.237>.
7. Karamushka, V., Kuns, B., Boychenko, S., Havryliuk, R., Marushevsky, G., Khlobystov, Ye., Masliukivska, O. & Kulatska, N. (2025). The Impact of Military Actions on the Natural Environment in Ukraine Review of the results of scientific research, analytical assessments, and reports based on materials published in open access. Kyiv/Uppsala: Kyiv Mohyla Academy and Swedish University of Agricultural Sciences. URL: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/2026/01/return-report_compressed.pdf.
8. Havrylenko, O. P., Shyshchenko, P. H., & Tsyhanok, Y. Y. (2021). The green infrastructure within the framework of a compact city concept (by example of Kyiv). *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 30(2), 275-288. DOI: <https://doi.org/10.15421/112124>.
9. Liu H., Ren H., Remme R. P., Nong H., Sui C. The effect of urban nature exposure on mental health: a case study of Guangzhou. *Journal of Cleaner Production*. 2021. Vol. 304. Article 127100.
10. Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach: Dz. U. 1996 nr 132 poz. 622. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19961320622/U/D19960622Lj.pdf> (дата звернення: 06.02.2026).
11. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne: Law of the Republic of Poland of 27.03.2003 (editorial version of 2024), *Journal of Laws of Poland*, 2024, item 1130 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://eli.gov.pl/eli/DU/2024/1130/ogl> (дата звернення: 06.02.2026).
12. Prawo budowlane: Law of the Republic of Poland of 07.07.1994, *Journal of Laws of Poland*, 1994 No. 89, item 414 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19940890414> (дата звернення: 06.02.2026).
13. Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Law of the Republic of Poland of 19.07.2019, *Journal of Laws of the Republic of Poland*, 2019, item 1696 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001696/U/D20191696Lj.pdf> (дата звернення: 06.02.2026).
14. Rewitalizacja: Law of the Republic of Poland of 09.10.2015 (editorial version of 2024), *Journal of Laws of Poland*, 2024, item 278 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://eli.gov.pl/eli/DU/2015/1777/ogl> (дата звернення: 06.02.2026).
15. Zmiana niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu: Law of the Republic of Poland of 24.04.2015, *Journal of Laws of Poland*, 2015, item 774 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20150000774> (дата звернення: 06.02.2026).
16. Drogi publiczne: Law of the Republic of Poland of 21.03.1985 (consolidated text), *Journal of Laws of Poland*, 2025, item 889 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19850140060> (дата звернення: 06.02.2026).

17. Prawo o ruchu drogowym: Law of the Republic of Poland of 20.06.1997, *Journal of Laws of Poland*, 1997 No. 98, item 602 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970980602> (дата звернення: 06.02.2026).
18. O odpadach: Law of the Republic of Poland of 14.12.2012, *Journal of Laws of Poland*, 2012, item 21 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20130000021> (дата звернення: 06.02.2026).
19. O cmentarzach i chowaniu zmarłych: *Law of the Republic of Poland* of 31.01.1959 (editorial version of 2025), *Journal of Laws of Poland*, 1959 No. 11, item 62 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://eli.gov.pl/eli/DU/1959/62/ogl> (дата звернення: 06.02.2026).
20. Prawo ochrony środowiska: Law of the Republic of Poland of 27.04.2001 (consolidated version of 2025), *Journal of Laws of Poland*, 2001 No. 62, item 627 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20010620627> (дата звернення: 06.02.2026).
21. Samorząd gminny: Law of the Republic of Poland of 08.03.1990, *Journal of Laws of Poland*, 1990 No. 16, item 95 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19900160095> (дата звернення: 06.02.2026).
22. Utrzymanie czystości i porządku w gminach: Law of the Republic of Poland of 13.09.1996 (with amendments), *Journal of Laws of Poland*, 1996 No. 132, item 622 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19961320622> (дата звернення: 06.02.2026).
23. Kodeks postępowania administracyjnego: Law of the Republic of Poland of 14.06.1960, *Journal of Laws of Poland*, 1960 No. 30, item 168 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19600300168> (дата звернення: 06.02.2026).
24. Rada Miasta Katowice. (2021). W sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice // Uchwała Nr XXXI/678/21 Rady Miasta Katowice z 4.02.2021. URL: <https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/122183/Sesja%20XXXI-678-21.pdf> (дата звернення: 06.02.2026).
25. Rada Miasta Katowice. (2024). Uchwała Nr V/71/24 Rady Miasta Katowice z 25.07.2024 // Zmieniająca uchwałę w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice. URL: <https://odpady.katowice.eu/wp-content/uploads/2024/09/akt.pdf> (дата звернення: 06.02.2026).
26. Rada Miasta Katowice. (2025). Uchwała Nr XIV/265/25 Rady Miasta Katowice z dnia 28 kwietnia 2025 r. // Zmieniająca uchwałę w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice. URL: https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/146237/SESJA%20XIV-265-25.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 06.02.2026).

References

1. Sustainable Development Goals. Goal 9 – Industry, Innovation and Infrastructure. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal9> (Last accessed: 06.02.2026) [in English].
2. Sustainable Development Goals. Goal 11 – Sustainable Cities and Communities. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal11> (Last accessed: 06.02.2026) [in English].
3. Sustainable Development Goals. Goal 13 – Climate Action. United Nations. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/> (Last accessed: 06.02.2026) [in English].
4. Shcherbyna Ye. M. Osoblyvosti publichnoho administruvannya u sferi blahoustroiu naselenykh punktiv Ukrainy (Peculiarities of public administration in the field of improvement of settlements of Ukraine). *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Serii: Pravo. 2023. Vol. 2(79). P. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.19> [in Ukrainian].
5. Shcherbyna Ye. M. Administratyvno-pravove zabezpechennia blahoustroiu naselenykh punktiv v umovakh voiennoho stanu v Ukraini (Administrative and legal support of settlement

improvement under martial law in Ukraine). *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. 2025. Vol. 2(5). P. 382–386. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.59> [in Ukrainian].

6. Pyrih A. Normatyvno-pravove zabezpechennia prostorovoho planuvannia rozvytku zemlekorystuvannia (Regulatory and legal support of spatial planning of land use development). *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ekolohichnoho universytetu*. Serii «Arkhitektura i budivnytstvo». 2023. No. 24. P. 237–244. DOI: <https://doi.org/10.31734/architecture2023.24.237> [in Ukrainian].

7. Karamushka V., Kuns B., Boychenko S., Havryliuk R., Marushevsky G., Khlobystov Ye., Masliukivska O., Kulatska N. The Impact of Military Actions on the Natural Environment in Ukraine: Review of the Results of Scientific Research, Analytical Assessments, and Reports Based on Materials Published in Open Access. Kyiv/Uppsala: Kyiv Mohyla Academy and Swedish University of Agricultural Sciences, 2025. URL: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/2026/01/return-report_compressed.pdf (Last accessed: 07.02.2026) [in English].

8. Havrylenko O. P., Shyshchenko P. H., Tsyhanok Y. Y. The green infrastructure within the framework of a compact city concept (by example of Kyiv). *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. 2021. Vol. 30(2). P. 275–288. DOI: <https://doi.org/10.15421/112124> [in English].

9. Liu H., Ren H., Remme R. P., Nong H., Sui C. The effect of urban nature exposure on mental health: a case study of Guangzhou. *Journal of Cleaner Production*. 2021. Vol. 304. Article 127100 [in English].

10. Utrzymanie czystości i porządku w gminach: Law of the Republic of Poland of 13.09.1996, *Journal of Laws of Poland*, 1996 No. 132, item 622 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19961320622/U/D19960622Lj.pdf> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

11. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne: Law of the Republic of Poland of 27.03.2003 (editorial version of 2024), *Journal of Laws of Poland*, 2024, item 1130 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://eli.gov.pl/eli/DU/2024/1130/ogl> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

12. Prawo budowlane: Law of the Republic of Poland of 07.07.1994, *Journal of Laws of Poland*, 1994 No. 89, item 414 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19940890414> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

13. Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami: Law of the Republic of Poland of 19.07.2019, *Journal of Laws of the Republic of Poland*, 2019, item 1696 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001696/U/D20191696Lj.pdf> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

14. Rewitalizacja: Law of the Republic of Poland of 09.10.2015 (editorial version of 2024), *Journal of Laws of Poland*, 2024, item 278 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://eli.gov.pl/eli/DU/2015/1777/ogl> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

15. Zmiana niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu: Law of the Republic of Poland of 24.04.2015, *Journal of Laws of Poland*, 2015, item 774 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20150000774> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

16. Drogi publiczne: Law of the Republic of Poland of 21.03.1985 (consolidated text), *Journal of Laws of Poland*, 2025, item 889 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19850140060> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

17. Prawo o ruchu drogowym: Law of the Republic of Poland of 20.06.1997, *Journal of Laws of Poland*, 1997 No. 98, item 602 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970980602> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

18. O odpadach: Law of the Republic of Poland of 14.12.2012, *Journal of Laws of Poland*, 2012, item 21 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland.

URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20130000021> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

19. O cmentarzach i chowaniu zmarłych: *Law of the Republic of Poland* of 31.01.1959 (editorial version of 2025), *Journal of Laws of Poland*, 1959 No. 11, item 62 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://eli.gov.pl/eli/DU/1959/62/ogl> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

20. Prawo ochrony środowiska: *Law of the Republic of Poland* of 27.04.2001 (consolidated version of 2025), *Journal of Laws of Poland*, 2001 No. 62, item 627 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20010620627> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

21. Samorząd gminny: *Law of the Republic of Poland* of 08.03.1990, *Journal of Laws of Poland*, 1990 No. 16, item 95 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19900160095> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

22. Utrzymanie czystości i porządku w gminach: *Law of the Republic of Poland* of 13.09.1996 (with amendments), *Journal of Laws of Poland*, 1996 No. 132, item 622 // Database of Legislation of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19961320622> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

23. Kodeks postępowania administracyjnego: *Law of the Republic of Poland* of 14.06.1960, *Journal of Laws of Poland*, 1960 No. 30, item 168 // Database of Legislation of the Republic of Poland / Sejm of the Republic of Poland. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19600300168> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

24. Rada Miasta Katowice. (2021). W sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice // Uchwała Nr XXXI/678/21 Rady Miasta Katowice z 4.02.2021. URL: <https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/122183/Sesja%20XXXI-678-21.pdf> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

25. Rada Miasta Katowice. (2024). Uchwała Nr V/71/24 Rady Miasta Katowice z 25.07.2024 // Zmieniająca uchwałę w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice. URL: <https://odpady.katowice.eu/wp-content/uploads/2024/09/akt.pdf> (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

26. Rada Miasta Katowice. (2025). Uchwała Nr XIV/265/25 Rady Miasta Katowice z dnia 28 kwietnia 2025 r. // Zmieniająca uchwałę w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Katowice. URL: https://bip.katowice.eu/Lists/Dokumenty/Attachments/146237/SESJA%20XIV-265-25.pdf?utm_source=chatgpt.com (Last accessed: 06.02.2026) [in Polish].

Valentyna Makhniuk^{1,2}, *D.Sc., Professor*, <https://orcid.org/0000-0001-6196-4370>

Sergei Kovryga², *Ph.D.*, <https://orcid.org/0000-0002-0189-4582>

Volodymyr Kaskiv³, *Ph.D., Associate Professor*, <https://orcid.org/0000-0002-8074-6798>

^{1,2}*Ukrainian Military Medical Academy, Kyiv, Ukraine*

²*LLC «NDPI Budtechexpertiza», Kryvyi Rih, Ukraine*

³*State Enterprise «National Institute for Development Infrastructure» (SE «NIDI»), Kyiv, Ukraine*

LEGAL AND REGULATORY SUPPORT FOR URBAN IMPROVEMENT: THE EXPERIENCE OF THE REPUBLIC OF POLAND

Abstract

Introduction. The relevance of this study is determined by the need to improve the legal framework and apply modern environmental protection technologies in the field of urban improvement, which ensures sustainable development and enhances the comfort of urban environments.

Problem statement. The experience of the Republic of Poland is of particular scientific interest, as the legal and regulatory framework for landscaping is shaped taking into account the requirements of European legislation, EU environmental directives, and the principles of sustainable development. This allows for its evaluation and the identification of opportunities to adapt this experience to domestic practice.

Purpose of the work is to study the Polish experience in the legal regulation of urban improvement and to identify possibilities for its adaptation to Ukrainian conditions.

Materials included legislative and subordinate acts of the Republic of Poland, as well as scientific publications by Ukrainian and international authors on urban improvement, ecology, and urban planning.

Methods used were comparative legal analysis, content analysis of sources, and synthesis of modern environmental protection technologies.

Results showed that Poland has a comprehensive system of legal acts combining national laws with local resolutions, spatial development plans, and maintenance regulations. The main tools are local decisions regarding cleanliness, maintenance of green areas, and engineering infrastructure, integrating ecological, social, and spatial components. The Polish approach ensures the creation of a safe, functional, and ecologically balanced urban environment and promotes environmental awareness among citizens.

Conclusion. The Polish model of urban improvement regulation is characterized by decentralization, a high level of detail, and practical orientation. It is relevant for scientific analysis and can be used to improve the mechanisms of legal regulation of urban improvement in Ukrainian settlements.

Keywords: urban development, planning and spatial development, environmental protection technologies, regulatory and legal support, environmental safety, sustainable development, environmental policy, waste management, greening of territories, experience of the Republic of Poland.